

Despre opera literara Fratii Jderi de Mihail Sadoveanu

"Pornind de la izvoarele istorice, Sadoveanu izbuteste sa se ridice deasupra datelor materiale, sa le invaluiie intr-o atmosfera de irealitate legendara, sa le dea un suflet si o poezie ce staruie adanc in amintire".

Perpessicius Izvoare. Structura

Romanul Fratii Jderi a aparut intre anii 1935-1942.

Scriitorul si-a ales cadrul istoric in epoca maximei stabilitati a statului moldovenesc din lunga domnie a lui Stefan cel Mare, timp in care tara a cunoscut inflorirea si gloria.

Mihail Sadoveanu a studiat cronicile lui Grigore Ureche si Neculce; pe Vasile Alecsandri (Altarul manastirii Putna; Dumbrava Rosie); Eminescu (Musatin si codrul); Delavrancea (Apus de soare), precum si motive caracteristice ale basmelor si ale baladelor, ale credintelor vechi, obiceiuri care vorbesc de viata moldovenilor.

Romanul este alcatuit din trei parti (publicate initial in volume distincte): Ucenicia lui Ionut - 1935, Izvorul Alb - 1936, care cuprind evenimente pe o perioada de trei ani, si Oamenii Mariei Sale, care nareaza intamplari pe o perioada de doi ani.

Problematika romanului

Sadoveanu evoca epoca pregatirii si a inceperii luptei pentru independenta, pentru scuturarea vasalitatii fata de turci, starea in care se afla Moldova din timpul lui Petru Axon.

Viata feudala romaneasca este cuprinsa intre doi poli: descrierea hramului de la manastirea Neamt, simbol al intelepciunii, al vitalitatii poporului, al vointei de a dainui, si se incheie cu victoria de la Vaslui, din 1475, a eroismului national.

In centrul romanului sta familia lui Manole Par Negru, formata din cinci membri: Ionut, Simion, Nicoara, Manole, Cristea.

S-a spus ca Fratii Jderi este " un roman de romane": al domniei lui Stefan, al Cetatii, al epocii, al indragostitilor

Cartea se organizeaza pe doua planuri: evenimentele domniei; evenimentele familiei Jderilor - viata si soarta oamenilor. Toate converg si sunt polarizate de marea personalitate a Voievodului.

Subiectul

Primul volum, Ucenicia lui Ionut, prezinta formarea lui Ionut Jder, fiul cel mai mic al lui Manole Par Negru, ca ostas, ucenicia lui in slujba lui Alexandrel-Voda, dorind sa-si implineasca visul de a ajunge la "lume", la Suceava. Cu prilejul hramului manastirii Neamt, Ionut este cunoscut de Stefan-Voievod.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Dupa hram, stefan cel Mare se opreste pe la grajdurile domnesti din Timis, ingrijite de comisul Manole Par Negru. Aici se afla Catalan, armasarul de rasa cu par alb, adus de departe de hotii de cai.

Ionut, ajuns la jupanita Nasta, care-i arata iubire; afla ca mama acesteia, Tudosia, se afla in legatura cu dusmani care pun la cale un complot impotriva domnitorului. El stie din vreme de cele ce se urzeau si il salveaza vitejeste pe Alexandrei-Voda.

In aceeasi noapte, la Timis, Manole Par Negru impiedica furtul armasarului Catalan.

In lupta de la Lipnic, cu tatarii, (1469), se arata puterea fratilor Jderi, Simion si Ionut, geniul strategic al Voievodului stefan, prinderea feciorului hanului tatar.

Nasta, iubita lui Ionut, este rapita de tatarii, vanduta lui Suleiman Bey, aflandu-se intr-o intaritura turceasca, pe malul Dunarii. Ionut pleaca in cautarea fetei, riscandu-si viata.

Trece prin numeroase peripetii, dar il salveaza fratii si parintele sau, plecati pe urmele lui. Ionut afla ca Nasta se omorase, aruncandu-se in valuri de pe corabia care o ducea in robie. Uciderea hanului tatar de catre Gheorghe Botezatu, slujitorul credincios al lui Ionut, incheie episodul.

Ionut revine la curtea domneasca si va deveni ostean adevarat.

Al doilea volum, Izvorul Alb, este un poem al "iubirii matrimoniale". Simion Jder se indragosteste de Marusca, fiica lui Iatco Hudici, care este rapita si dusa in Tara Leseasca.

Cu invoirea domnului, merge in Polonia si o aduce. Se fac pregatiri de nunta. Se descrie o vanatoare la care Jderii isi dovedesc virtutile; are loc primirea viitoarei doamne a voievodului, Maria de Mangop; alt episod al romanului prezinta cautarea unui bour vestit, care ar fi fost imblanzit de un sihastru, in muntii Ceahlaului, pe Valea Izvorului Alb.

Primele doua volume alcatuiesc o cronica de familie, a vietii de toate zilele, cu obiceiuri si practici traditionale, si una sociala, prezentand noile randuieli ale societatii sub semnul dreptatii lui stefan, domnul.

Volumul a III-lea, Oamenii Mariei Sale, cuprinde evenimente petrecute intre 1471 si 15 ianuarie 1475. Romanul e luminat de una dintre cele mai impresionante si de neuitat batalii: lupta de la Vaslui. Se povesteste casatoria lui Simion Jder cu Marusca, care este adusa la Timis.

Turcii se pregateau de un nou razboi contra Moldovei. Ionut este trimis de stefan-Voda sa aduca vesti de peste Dunare, din Grecia - si de la muntele Athos. In drumul sau aventuros aflam despre intalnirea lui Ionut cu inteleptul si viteazul sau frate Nicodim si sfaturile primite, despre trecerea peste munti, in Transilvania si in Tara Romaneasca, intovarasit de credinciosul Gheorghe Botezatu-tatarul, de alte peripetii traite in inima imperiului turcesc, despre prinderea si decapitarea unor boieri tradatori. Asistam la primirea solilor venetieni de catre Ionut, in targ la Roman, apoi la curtea domneasca.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Cartea se incheie cu lupta de la Vaslui, unde stefan a obtinut o stralucita victorie, cu pierderi grele de vietii omenesti. Insa stefan cel Mare ii plange pe oamenii lui iubiti care au pierit in aceasta lupta, batranul comis Manole Par Negru, Simion Jder, Caliman si fiul sau Samoila, toti devotati cu credinta, pana la moarte, domnitorului.

Realitate. Legenda. Mit

Scriitorul aduce date reale ale societatii moldovenesti, lupta domnitorului cu dusmanii interni - boierii -, care se opuneau centralizarii puterii, in detrimentul intereselor tarii, si cu dusmanii externi, - turcii, tatarii, - care ravneau la bogatiile ei. Toate actiunile voievodului sunt subordonate victoriei luptei pentru independenta, pentru supravietuire ca popor.

Incetel cu incetel, raporturile dintre boieri si domn se schimba, caci stefan se baza mai ales pe razesi, pe mica boierime, targoveti si pe biserica, pe tarani, dupa vrednicia si credinta fiecaruia. In aceasta va sta puterea si autoritatea voievodului.

Discutia domnului cu parintele Amfilohie sendrea e plina de talc si intelepciune: trebuiau boieri si dregatori tineri, ostasi vrednici, caci "calul vechi nu se invata buies-tras, cei tineri cunosc fraud".

Este o epoca agitata, in care se realizeaza unitatea nationala.

Viata tarii la venirea lui stefan Voievod era puternic macinata si framantata de "lupte launtrice, tradari, omoruri intre frati si neamuri". Insa parintele sau, Bogdan-Voda, fusese taiat de un frate; voievodul va centraliza puterea, considerand ca nu trebuie sa fie "decat un stapan".

Tara Moldovei cunoaste sub stefan inflexibilitatea legilor, puterea lor sta in asezarea vietii pe adevar si dreptate, raspandeste credinta, curma dezordinea, jafurile, comploturile. In tara-i "pace si belsug" cum n-au mai fost. De aceea tara intreaaga ia parte la razboi, rezistand impotriva invaziilor: oamenii parasesc satele si se trag sub munte ori sub paduri cu bunurile lor; fantanile din calea dusmanilor sunt otravite cu maselarita si cucuta.

Unul din solii venetieni observa cu uimire: "particularitatea oamenilor acestora e ca ei socotesc razboiul cu Paganul ca o afacere personala", ca o datorie "sacra". Este o epoca de Renastere nationala.

Manastiri, cetati (Suceava, Vaslui, Cetatea Alba, Chilia s.a.), munti, paduri, biserici, peisaje sunt o lume reala.

Scriitorul alcatuieste o viata complexa ce se desfasoara pe doua planuri: cel eroic (in tabere militare, pe campul de lupta) si cel al vietii civile, cotidiene, in familie.

La temelia societatii feudale moldovenesti din romanul istoric sadovenian sta familia, - (Nicolae Manolescu) in toate structurile ei: tara, clanul. Domnul tarii este ca un tata pentru supusii sai, iar acestia, la randul lor, ii -sunt devotati ca unui parinte. Domnul isi ocroteste supusii, se intereseaza de soarta celor vrednici si credinciosi. La nivelul clanului Jderilor, rolul tatalui-sef al familiei este exercitat de comisul Manole Par Negru. La nivelul tarii, toti il slujesc pe domn si politica sa.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Toate sunt randuite si stau sub ochiul voievodului si al lui Dumnezeu, si oamenii sunt patrunti de maretia acestor randuieli: "Noi n-avem alta de facut, decat sa murim pentru legea noastra", spune un razes.

"Ca si poezia lui Eminescu, proza lui Sadoveanu atinge fondul adanc al specificitatii noastre" (G. Calinescu).

Scriitorul are vocatia rememorarii vietii arhaice, pastrata din vremuri imemorabile.

Randuielile stravechi trebuie urmate neabatut, viata de zi cu zi se impleteste cu credinte, practici si o filosofie arhaica, avand putere de lege. Oamenii se conduc dupa semnele naturii, visele explica si preintampina faptele, duhuri, fantasme, descantece, vraji alcatuiesc o intreaga mitologie populara transmisa din generatie in generatie, prin care ne recunoastem ca popor.

in aceeasi directie, Tudor Vianu sublinia: "in M Sadoveanu culmineaza curentul national si popular al literaturii romane".

Observator atent al legilor pamantului si al oamenilor, Sadoveanu reconstituie spiritualitatea straveche a poporului nostru, in care datina se mosteneste din vremuri indepartate si se respecta neabatut, manifestata in momente cruciale ale vietii: la nunti, botezuri, inmormantari.

Toate obiceiurile sunt comentate de solii venetieni. Ceremonialul epocii feudale se desfasoara ca la curtile cele mai inalte.

Unul din solii venetieni, parintele dominican Geronimo della Rovere, ia si el cunostinta de Tara Moldovei, de oamenii sai, de specificul vietii de la munte.

Venetianul cunoaste sufletul taranului, existenta lui arhaica, rituala; este cucerit de disciplina si mestesugul trupelor, de sufletul ostenilor-razesi care slujesc fara simbria pentru tara, rezistand impotriva invaziilor. Din cuvintele lui se desprinde o inalta admiratie pentru acest popor vechi de la Dunare si Carpati, un popor cu o morala si o filosofie arhaica.

Prin introducerea opiniilor acestor solii straini, scriitorul amplifica obiectivitatea notarii.

Razesii insisi marturisesc ca "in afara de Dumnezeu si de Voda, noi nu cunoastem pe cineva mai mare". Cinstea, generozitatea, loialitatea si credinta sunt puse in slujba tarii si a domnului. Credinta in cauza comuna si daruirea pentru victoria ei unesc vointele individuale ale oamenilor. Acesta este mesajul romanului.

Romanul implica prelucrari subtile ale motivelor din basme si balade, ale credintelor vechi, penduland permanent intre real si fabulos.

Oamenii se conduc dupa randuieli vechi, nescrise si traiesc laolalta cu traditiile, pastrate cu sfintenie, dar si dupa semnele naturii (ca' si in Baltagul). Aflam, astfel, ca iarna are sa inceapa foarte devreme, fiindca "cerbii-au boncaluit, mai departe in ist an; cocoarele au plecat inainte de

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Ziua Crucii, soarecii de camp si-au facut cuiburile sus in spinarii, la doua palme de pamant; splina porcilor injunghiiati si desfacuti se arata mai plina unde incepe...".

Natura a patruns in om integral, cu cele mai secrete randuieli ale ei (Edgar Papu). Schivnicul de la Izvorul Alb "punea urechea la pamant ca s-auda glasul pamantului", "avea cunostinta ascunsa despre mersul stelelor si al soarelui".

"Animalele dau semne oamenilor: imbolnavirea harma-sarului Vizir nu-i atata boala, cat semn si prevestire"; Catalan cel batran, cand a inceput Maria sa Voda stefan razboaiele sale, a dat semn: "intr-una se framanta si batea cu copitele in pardoseala grajdului si rupea cu dintii din iesle".

Oamenii se conduc dupa vise, vraji, descantece, duhuri. Femeile incearca sa influenteze destinul (prin vraji, bobi); fiecare om are un "urs" al sau (destinul omului) slab sau gras, harnic sau lenes, dupa cum e si norocul omului (zice comisoaia Ilisaftha).

Circula tot felul de povesti miraculoase: Onofrei Cali-man povesteste de un camp lung in care umblau mistreti negri in ciurde; in urma lor erau calareti fara cap; cand Catalan a nechezat de trei ori, batalia de la Baia a fost castigata, cand a pierit in secuime Aron-Voda, iarasi a nechezat Catalan tot de atatea ori.

Oamenii cred in puterea supranaturala a bourului alb (simbol al Moldovei, metafora pentru vechimea timpului). E nazdravan, miraculos, apare deasupra prapastiilor in locuri necunoscute chiar si vanatorilor incercati. Are putere asupra oilor, de aceea oamenii ii lasau daruri sa nu se iveasca primejdia de "vartejuri" ori o "boliste". E stapanit de demon, de un mare vrajitor: un parinte schivnic, din vremuri stravechi, nevazut de nimeni.

stefan are un vis prevestitor de razboi: i se arata schivnicul inaltat pe munte si binecuvantand un "pojar urias care cuprinde satele". Jupaneasa Ilisaftha are si ea semnele ei. "Mai ales visele sunt vestitoare", si alte elemente rau prevestitoare: i-a venit sa stranute de trei ori si n-a putut, s-a impiedicat in prag, i se bate pleoapa stanga s.a.

Oamenii traiesc dintr-o mitologie straveche pe care au mostenit-o si cred in ea. Relatarea despre cutremure imprima un aer de legenda si realitate. Cutremurul de la cetate e pus in legatura cu "pestele cel mare peste care sta asezat pamantul si care bate din coada".

Se simte mereu o existenta pe doua taramuri: real si fantastic, o atmosfera miraculoasa si legendara in care se proiecteaza o lume viteaza, mareata, care dezvaluie tainele naturii si ale oamenilor. O spiritualitate autohtona traieste in preajma padurii, cu practici primitive, in care istoria e proiectata in fantastic si monumental intr-o viziune unitara.

Prin complexitatea vietii, prin solemnitatea ritualurilor si ceremonieiurilor (ce amintesc de vechile epoci), prin exaltarea unei lumi eroice, romanul Fratii Jderi este o epopee.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Personajele

stefan domina totul; el polarizeaza in jurul sau energiile. El reprezinta o sinteza de patriotism national.

Proiectat intre mit, istorie si legenda, voievodul stefan reprezinta un simbol al dragostei de tara, al dreptatii si al responsabilitatii fata de popor, pentru ca lupta pentru independenta nationala, credinta nestramutata in izbanda au constituit liantul care l-a unit pe voievod de poporul ce l-a urmat cu credinta si jertfa.

Personajul e conceput in doua ipostaze: real, ca om, si simbolic. Omul stefan cunoaste indoiala, teama, are slabiciuni lumesti, pentru care se roaga de iertarea pacatelor, care apartin umanului, efemerului.

In conceptia lui stefan, domnul trebuie sa dea "lumina, fara a primi nimic in schimb". Aparitia voievodului la inceputul romanului, intr-un moment cu totul deosebit, hramul Manastirii Neamt, la care e adunata intreaga suflare omeneasca, e simbolica. Scriitorul dovedeste o mare arta a cuvintului, a mis-carii scenice a multimei; duhul legendei, atmosfera de ireal invaluieste totul.

Proiectat cinematografic, voievodul stefan apare in toata maretia lui monumentala: S-a aratat asupra-i "calare pe cal alb" (calul alb - simbolul puterii politice); reactia, efectele asupra lui Matias-Crai sunt ridicate la puterea miraculosului: "Acel crai a cazut la pat din acel cutremur, zacand trei luni. I s-au risipit ostile, a prapadit pustile cele mari" (hiperbolizare).

stefan sta sub semnul legendei si al mitului. Circula povesti multe, "cum ca parintele sau Bogdan-Voda l-a blagoslovit in taina la o biserica din Muntele Atonului, ca sa aiba puteri mari si sa bata razboi cu spurcarii ismai-liteni"; se vorbeste prin sate "ca-i om nu prea mare la stat, insa groaznic cand isi incrunta spranceana": "O femeie naste de emotie", "slobozind din maruntaiele ei un prunc". Modalitatile de caracterizare a personajului sunt variate.

Portretul direct al voievodului este sumar: "calcand atunci in al patruzecilea an al varstei", avea obrazul "ars proaspat" de vantul de primavara; se purta tas, cu mustata usor caruntita; avea "o puternica strangere a buzelor" (semn al' vointei) si "o privire verde, taioasa", desi scund la statura, "cei dinaintea sa, opriti la zece pasi, pareau a se uita la el de jos in sus" - subliniind personalitatea coplesitoare a voievodului.

Domnitorul este surprins in momente caracteristice: calatorind prin tara, facand judete, intalnindu-se cu dregatorii, conducand ostirea, stand de vorba cu sine insusi, in clipe de liniste, examinandu-si constiinta.

O calda si deplina comuniune intre domn si oameni, uniti prin idealul luptei si al jertfei pentru tara, ii impresioneaza pe solii venetieni: ei vad in aceasta "comunicare calda si iluminare sufleteasca

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

dintre print si oamenii sai inca una din tainele acestui colt de pamant".

Parintele dominican Geronimo della Rovere vorbeste de fascinatia pe care o exercita stefan asupra supusilor, de autoritatea acestuia izvorata din identitatea totala cu idealurile poporului sau.

stefan a castigat dragostea si increderea acestuia, care l-a urmat cu credinta si jertfa. Randuiala tarii, cladita pe intelepciune si justitie, duce la inflorirea economiei, incat par a asculta' de domn si stihiile: "Ploile cad la timp, iernile au omaturi imbelsugate, iazurile stau linistite, morile si paraiele canta, prisacile se inmultesc in poiene".

Nici catastrofele naturale, ca seceta si cutremurul, nu strica buna randuiala.

stefan face dreptatea - mult dorita de norod: "a prigonit pe lotri, a batut peste falci pe dusmani, a grabit sfarsitul vicleniilor"; face dreptate lui Nechifor Caliman, a carei ocina fusese rapita de parcalabul Ciopei; ridica la ranguri ostasesi pe cei mai merituosi, indiferent de originea lor. Agresivitatii tatarilor ii raspunde prin pedepsirea exemplara a printului Mamac, fiul lui Mamac Han. stefan ii da astfel o lectie necrutatoare, care il impune in fata dusmanilor.

stefan este mitizat. El este alesul divinitatii in conducerea luptei impotriva paganatatiei. Lui i s-a aratat in vis Maica Domnului si i-a poruncit asa: "Scoala stefane-Voie-voade, si apuca sabia pentru fiul meu preaiubit!".

stefan are si el o "naluca de urs" care trebuie sa fie "spaima fiarelor slabe", el poarta insemnele divinitatii, are si-o "pajura" care-l privegheaza; arhimandritul sendrea spune ca maria sa are pecete, pe bratul sau drept, si legamant sfant...

In fata strainilor uimiti, stefan' apare ca un mare carturar, iubitor de cultura si arta, un adevarat om al Renas-terii. stefan intuieste rolul sau si al Moldovei in lupta pentru apararea crestinatatiei, impotriva pericolului turcesc. Oamenii il respecta, il admira, se infricoseaza, il asculta si-l urmeaza cu credinta, jertfindu-se.

Finalul romanului, incheiat apoteotic cu stralucita victorie de la Vaslui, proiecteaza in prim-plan, ca si la hramul Manastirii Neamt, aceeași imagine monumentala a voievodului, cu aceleasi cuvinte de legenda: "s-a aratat pe un pripor, maria-sa stefan calare" (din perspectiva inaltimii, imaginea e mareata si simbolica).

Reactia celor din jur exprima aceeași infiorare la vederea sa: "in jurul mariei sale se aflau, stand cu incremenire si cu inimile inghetate, unii dintre boieri". Slujitorii sai iubiti, ramasi pe campul de lupta, au fost stransi din namoluri, la dorinta voievodului.

Sadoveanu noteaza cu grija: domnul s-a trezit "c-un suspin de ganduri" si a poruncit "zi de post si de rugaciune pentru toti mortii nostri" (nostri - la pers. I pi. in care se implica si voievodul).

Voievodul apare monumental, calare pe Vizir si impresurat de curteni. Scriitorul ii urmareste

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

miscarile: "a dat ocol bataliei" si s-a oprit in locul unde mortii Moldovei fusesera adunati. Durerea voievodului si evlavie crestineasca sunt tul-buratoare. Apoi, s-au citit "stalpii mortilor".

Domnul si ostenii sai sunt una in durere ca in batalie: "Din ingenuncherea sa, Voievodul ridica in rastimpuri privirile, chemat de acea tacere inghetata a ostenilor sai. Stateau cu fata spre cer, inseninati de alinarea din urma si luminatia sa isi simtea inima innegurata de jale".-

Notatiile, acumulate cu grija, sugereaza legatura dintre domn si ostenii sai, ei sunt puterea voievodului catre care-si ridica privirea cu aceeasi durere ajunsa la dimensiuni cosmice.

Natura e patrunsa si ea de aceeasi suferinta: "Dupa ce a tacut maria sa, a sunat vantul mai cu tarie... si pluteau in vazduh pana la auzul mariei sale bocete ale muierilor, care se si infatiseaza sa-si petreaca mortii".

Prin dragostea de tara, eroism, spirit justitiar, stefan este ridicat la forta naturii si la rangul de zeitate, ca in epopeile antice.

El este exemplar prin faptele lui, un model, un arhetip, pentru ca domn si supusi sunt uniti prin acelasi ideal al dorintei de libertate si credinta in izbanda.

Celelalte personaje

Oamenii Mariei Sale sunt modele de credinta si de jertfa fata de tara si voievod.

Ionut Jder, mezinul adoptiv al clanului Jderilor, este a doua mare proiectie catre fantastic, dupa voievod.

Plin de farmec, inteligent, el intruchipeaza "viclenia lui Ulise si vitejia lui Ahile" (Al. Piru).

El este urmarit in doua momente: ucenicia, in care invata, se formeaza sa fie ostas, sa creasca cai, sa vaneze, sa se poarte in lume, sa se fereasca de jupanese, sa iubeasca.

Inzestrat de la natura cu spirit aventurier, bun de sotii, freamata de tinerete, proteguit de puteri ascunse, asemeni eroilor din basme, el scapa din situatiile dificile, maturizandu-se.

Incursiunile aventuroase in Pocutia, la Muntele Athos, prinderea capitanului Gogolea, toate vorbesc de curajul, nesabuinta, sinceritatea srcinstea firii sale.

Perioada urmatoare inregistreaza vocatia sa de ostein, om al faptei (calatoria in Turcia, pregatirea ostaseasca, eroismul de la Vaslui).

Jder cel Mititel nu cunoaste piedici naturale sau omenesti, traieste mai ales sub semnul vitejiei si al curajului neinfriecat. E o armonie a naturii.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Taciturnul si timidul Simion Jder cade si el eroic alaturi de tatal sau, pe campul de lupta de la Vaslui.

Inteleptul Nicoara - retras in tihna chiliei si adanc cunoscator in carti, sinteza a valorilor si a virtutilor neamului Jderilor - ii ajuta pe toti cu mintea si cu sufletul, ramas in sinea sa mai mult osten; negutatorul Damian, realist si intreprinzator, saritor la nevoie; vorbaretul Cristea; dar in fruntea clanului, tatal familiei, batranul si viteazul fara pereche Manole Par Negru, aprig si copilaros. Toti sunt credinciosi cu trup si suflet marelui voievod, pana la sacrificiul suprem.

Peste ei vegheaza dragostea materna a comisoaiei Ili-safta, "cel mai complex personaj feminin din proza lui Sadoveanu", o "Junona dublata de o Minerva" (Perpessi-cius); adevarat "geniu matrimonial", impresioneaza mai ales prin bunatatea si dragostea ce o revarsa din belsug asupra clanului sau, prin intelepciunea ei materna si devotamentul familial.

Samoila Caliman, supranumit de Ionut "Stramba-Lemne", Onofrei Caliman, zis si "Sfarma-Piatra", sunt adevarate forte ale naturii prin vitejie si devotamentul fata de voievod.

Nechifor Caliman, aflat la varsta senectutii, staroste al vanatorilor, moare si el eroic, alaturi de voinicul sau fecior, Samoila Caliman, in lupta de la Vaslui.

"Intemeind romanul istoric romanesc modern, monumental, M. Sadoveanu e un Tolstoi al nostru" (Z Sangeorzan).

Elemente specifice romanului istoric sadovenian

Proiectare in fantastic si monumental; mitizarea istoriei; incadrarea in folclor; natura - istorizanta si stare sufleteasca; readucerea vietii arhaice; epicul se imbina cu liricul, dominant este sentimentul mandriei si al demnitatii nationale; poezia scrisului.

"Cea mai uimitoare izbanda a lui M. Sadoveanu este aceea cu privire la limba" (G. Calinescu).

Scriitorul construiește un nou grai, istoric, o simbioza a vorbirii din cronici, de limba taraneasca, mai ales moldoveneasca, verosimil si usor arhaic; o limba de sinteza care exprima intelepciunea, blandetea, sfatosenia si dulceata vorbirii populare, a filosofiei populare, dar si tonul solemn, grav, ceremonios, creator de atmosfera al unor epoci istorice indepartate.

Mihail Sadoveanu exprima la un nivel artistic superior particularitatile proprii poporului roman in timp si spatiu, opera lui fiind inradacinata adanc in existenta noastra spirituala. Sadoveanu este o sinteza a literaturii de pana la el.